

Заняття №1

Тема: Вступ. Державотворча роль мови. Функції мови. Стили, типи і форми мовлення

План заняття:

Державотворча роль мови.

Функції мовлення.

Стили мовлення.

Корисні посилання:

1. https://www.youtube.com/watch?v=YJCyMb-5M1c&embeds_euri=https%3A%2F%2Fmarusichnatalia.mozello.com%2F&feature=emb_imp_woyt
2. https://www.youtube.com/watch?v=_FfT90UoITU&embeds_euri=https%3A%2F%2Fmarusichnatalia.mozello.com%2F&feature=emb_imp_woyt
3. <https://www.youtube.com/watch?v=r-7JMHrlmaw>
4. http://autocollege.com.ua/sites/default/files/3k_ukr.m.ps_konspekt_lekciy_.pdf
(завантажте цей посібник, допоможе у підготовці до занять)

Завдання

1. Опрацюйте конспект
2. Перегляньте відео
3. Написати про державотворчу роль мови.
4. Дати визначення двох функцій мови.
5. Які ви знаєте основні стилі мовлення?

В Україні **державною є українська мова**. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя; сприяє розвитку української нації, її традицій і культури. Щоб оволодіти нормами сучасної літературної мови, треба глибоко вивчати її лексичний склад, фонетичну систему, граматичну будову і стилістичні властивості. Досконале знання мови є важливим показником розумового розвитку людини та її культурного рівня.

Про те, що мова є явищем суспільним, засвідчують її функції. Так, основними функціями мови є комунікативна і мислетворча, які мають виразний соціальний характер.

Комунікативна функція (від лат. communicatio – «спілкування») – функція спілкування. Мова й створена для того, щоб спілкуватися, а спілкування можливе лише в суспільстві. Як доказ комунікативної придатності жестів та міміки можна навести пантоміму. Допоміжними засобами спілкування можна якоюсь мірою назвати музику й живопис, проте якими б досконалими вони не були, замінити мови не можуть. А от спілкуючись за допомогою мови, усі люди приблизно однаково розуміють висловлене.

Мислетворча функція мови – функція формування й формулювання думки. Мислення (думка) не тільки виражається словом, але й здійснюється в ньому. Не випадково один із найвидатніших мовознавців ХІХ ст. Гумбольдт назвав мову «органом, який творить думку».

Із мислетворчою функцією пов'язані **когнітивна** (від лат. cognitus – «знання, пізнання»), або **гносеологічна** (від гр. gnosis – «знання, пізнання»), тобто пізнавальна, й акумулятивна (від лат. accumulatio – «нагромадження») функції. Мова зберігає всі інтелектуальні здобутки попередніх поколінь, фіксує досвід предків.

Деякі часткові функції, наприклад, інформативна, або референтна (від лат. referens "такий, що повідомляє"), пов'язані з обидвома головними. Інформація спершу осмислюється (формується і формулюється), а відтак передається.

Усі функції, як правило, реалізуються не ізольовано, а в різноманітних поєднаннях, бо кожне висловлювання здебільшого є багатофункціональним. У кінцевому результаті всі функції працюють на комунікацію, і в цьому сенсі комунікативну функцію якоюсь мірою можна вважати провідною.

Літературна мова становить систему стилів. Структура, кількість, характер і співвідношення їх змінюються з розвитком суспільства. Під стилями літературної мови розуміють її різновиди, які обслуговують різноманітні сфери суспільного життя. Усна форма літературної мови має лише один стиль – розмовний. У писемній мові виділяють: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній стилі.

Публіцистичний стиль (від лат. publicus- суспільний) – це функціональний різновид літературної мови, який використовується в газетах, періодичних громадсько-політичних виданнях, агітаційно-пропагандистських та інших засобах масової комунікації.

Науковий стиль обслуговує сферу науки, призначенням якої є передача наукової інформації аргументовано і доказово, що зумовлює відбір і широке використання науково-термінологічної лексики, слів та інтернаціоналізмів.

Офіційно-діловий стиль обслуговує сферу стосунків ділових (місцевого, галузевого, державного діловодства) та юридично-правових, виробничо-економічних і дипломатичних.

Офіційно ділові папери (протокол, заява, акт, анкета, характеристика, закон, указ, договір, міжнародний пакт, комюніке, нота) відзначаються чітким і лаконічним викладом змісту, факту; однозначністю формулювань, несуперечливою аргументацією викладеного в документі. У зв'язку з цим в офіційно-діловому мовленні спостерігається стандартизація в оформленні документів, штампи (слухали... ухвалили- у протоколі; ...уповноважений заявити... – у ноті; ми, що нижче

підписалися...- в акті); використання слів з нейтральним значенням і відмова від займенниково-вказівних слів – він, вона, вони. (у юридичних протоколах).

Офіційно-діловий стиль має такі функціональні підстилі:

Законодавчий – використовується в законотворчій сфері ті реалізується в Конституції, законах, указах, статутах, постановах та ін.

Дипломатичний – використовується у сфері міждержавних офіційно-ділових стосунків у галузі політики, економіки, культури. Реалізується в конвенціях (міжнародних угодах), комюніке (повідомленнях), нотах (зверненнях), протоколах, меморандумах, договорах, заявах, ультиматумах та ін.

Юридичний – використовується в юриспруденції. Цей підстиль обслуговує й регламентує правові та конфліктні відносини (між підприємствами, організаціями, установами та ін.)

Адміністративно-канцелярський – використовується у професійно-виробничій сфері, правових відносинах і діловодстві. Реалізується в офіційній кореспонденції (листах), договорах, контрактах, заявах, автобіографіях, характеристиках, дорученнях, розписках та ін.

Художній стиль виділяється за функцією естетичною, яка накладається на комунікативну функцію. Усі жанрові різновиди художньої літератури – епос, лірика, драма та інші – характеризуються емоційністю, експресивністю, естетичною вмотивованістю мовних засобів, образністю.

Розмовно-побутовий, або уснорозмовний стиль виявляє себе як усне літературне мовлення та розмовно- побутове на наддіалектному і діалектному рівнях української мови.

Конфесійний стиль (від. лат. confessio –визнання, сподівання) виник як стильове запозичення у зв'язку з прийняттям християнства у Київській Русі. Культові книги почали перекладати з грецької мови старослов'янською і використовували в релігійних обрядах, додаючи окремі українські вимовні і граматичні риси.

Сфера поширення конфесійного стилю – культові установи: церкви, монастирі, скити, теологічні навчальні заклади, молитовні будинки, релігійні громади, віруючі родини.

Головне призначення конфесійного стилю – допомагати віруючим у спілкування їхніх душ з Богом, зберігати і продовжувати культові ритуали, об'єднувати віруючих одним почуттям щиросердної віри в Бога.

Отже, конфесійний стиль сучасної української літературної мови (всупереч колишнім заборонам і нинішнім конфесійним незгодам церков) зберігає основні риси класичної сакральної мови: урочистість, канонічність словоформи конструкцій, сталість жанрів (Біблія, Євангеліє, проповідь, молитва, псалом) тощо.

Епістолярний стиль. Сфера використання епістолярного стилю мови не має чітко окреслених меж – це побут, інтимне життя, виробництво, політика, наука, мистецтво, справоведення.

Основне призначення епістолярного стилю – обслуговувати заочне, у формі листів, спілкування людей у всіх сферах їхнього життя. Листи (від гр.epistole-лист, звідси епістолярний) – це писемно- оформлені монологи, звернені до певної особи чи осіб.

Крім листів, до епістолярного стилю відносять щоденники, мемуари, записники, нотатки, календарі.

Завдання

Написати про державотворчу роль мови.

Дати визначення двох функцій мови.

Які ви знаєте основні стилі мовлення?

Список використаної літератури:

Зубков М.С. «Сучасна українська ділова мова». – Харків: «Тогрін», 2005 р.;

Коваль А.П. «Ділове спілкування: навчальний посібник». – К.: «Либідь», 1992 р.;

Максименко В.Ф. «Сучасна ділова українська мова». – Харків: «ТОРСІНГ ПЛЮС»,

2006 р.